

Sygn. akt III KK 113/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Rafał Malarski

SSN Dorota Rysińska (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

w sprawie **W. P.**

ukaranego za wykroczenie z art. 121 § 1 k.w.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu odbytym w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w zw. z art. 112 k.p.s.w.

w dniu 13 kwietnia 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w S.

z dnia 3 marca 2014 r.

**uchyła zaskarżony wyrok i na podstawie art. 5 § 1 pkt. 4
k.p.s.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. umarza wobec W. P. postępowanie
o wykroczenie, a jego kosztami obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 3 marca 2014 r. Sąd Rejonowy w S., uznał W.P. za winnego tego, że w okresie od dnia 9 września 2013 r. do dnia 4 października 2013 r. w S., korzystając z przejazdów autobusami bez ważnego biletu na przejazd, dwukrotnie nie uiścił nałożonej kary pieniężnej określonej w

taryfie, i po raz trzeci w ciągu roku w dniu 4 października 2013 r. w S., przy ul. F., bez zamiaru uiszczenia należności, wyłudził przejazd autobusem, czym działał na szkodę Zarządu Infrastruktury Miejskiej w S. Sp. z o.o.,

tj. wykroczenia z art. 121 § 1 k.w. i za to, na podstawie art. 121 § 1 k.w. w zw. z art. 24 § 1 i 3 k.w., wymierzył mu karę grzywny w wysokości 50 złotych. Sąd zwolnił obwinionego od ponoszenia kosztów postępowania.

Wobec braku sprzeciwu, wyrok nakazowy uprawomocnił się.

Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy zarządził, wobec ukaranego W. P., wykonanie kary jednego dnia aresztu w zamian za nieuiszczoną grzywnę, przyjmując że jeden dzień aresztu jest równoważny kwocie 50 złotych (teczka wykonawcza Wpkz .../15). Karę wykonano.

Od powyższego prawomocnego wyroku nakazowego kasację w trybie art. 110 § 1 k.p.s.w. wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zarzucając temu orzeczeniu *„rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, tj. art. 93 § 2 i 4 k.p.s.w., poprzez wydanie w stosunku do obwinionego W. P. wyroku nakazowego w sytuacji, gdy w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wina i okoliczności czynu zarzucanego obwinionemu budziły wątpliwości”*.

Podnosząc powyższy zarzut Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o:

- 1) dopuszczenie dowodu z akt sprawy Sądu Rejonowego w S. III Wydział Rodzinny i Nieletnich pod sygn. III RNs .../13, dotyczącej zmiany opiekuna prawnego dla osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej, co do okoliczności występowania u obwinionego choroby psychicznej;
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w S. i umorzenie postępowania przeciwko obwinionemu - na podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.s.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w., wobec ustania karalności przypisanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest zasadna w stopniu oczywistym i jako taka podlega uwzględnieniu na posiedzeniu.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym, w tym Sądu Najwyższego, orzekanie w postępowaniu nakazowym, o którym mowa w art. 93 § 2 i § 4 k.p.s.w. jest dopuszczalne jedynie, gdy okoliczności czynu i wina obwinionego nie budzą

wątpliwości oraz nie zachodzą sytuacje wymienione w art. 21 § 1 k.p.s.w., powodujące obligatoryjną obronę. Jedną z nich jest wystąpienie uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności obwinionego (art. 21 § 1 pkt 2 k.p.s.w.). Z niedopuszczalnością procedowania w tym trybie mamy do czynienia, gdy sąd orzekł w postępowaniu nakazowym, pomimo wątpliwości co do poczytalności obwinionego, jak i wtedy, gdy wprawdzie nie powziął takich wątpliwości, ale w świetle materiałów zgromadzonych w aktach sprawy istniały obiektywne przesłanki do powstania takich wątpliwości, nakładające obowiązek ich wyjaśnienia (z najnowszego orzecznictwa por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2015 r., II KK 77/15, oraz z dnia 29 lipca 2015 r., III KK 223/15). Do drugiej z tych sytuacji doszło w sprawie niniejszej.

Słusznie wskazuje Rzecznik Praw Obywatelskich, że orzekający w sprawie Sąd nie zwrócił uwagi, że w związku ze stwierdzanym kolejno brakiem biletu na przejazd, tożsamość W. P. została w dwóch przypadkach ustalona na podstawie legitymacji osoby niepełnosprawnej o nr .../13. Wprawdzie z dokumentu nie wynikało, o jakiego rodzaju niepełnosprawność chodzi, ale w świetle doświadczenia życiowego i bieżącej praktyki sądowej nie sposób zaprzeczyć, że okoliczność ta powinna dla organów prowadzących czynności stanowić sygnał do powzięcia w tym przedmiocie wątpliwości. Powinna więc spowodować jeszcze przed złożeniem wniosku o ukaranie, a już z pewnością na etapie sądowym, zweryfikowanie kwestii owych przyczyn niepełnosprawności oraz stanu zdrowia obwinionego. Akta sprawy wskazują na brak aktywności organów procesowych w tym kierunku.

Z dopuszczonych jako dowód w sprawie przez Sąd Najwyższy akt sprawy III RNa .../13, prowadzonej przez Sąd Rejonowy w S. III Wydział Rodzinny i Nieletnich wynika, że W. P. jest osobą ubezwłasnowolnioną całkowicie (postępowanie dotyczyło zmiany opiekuna prawnego). Stwierdzono u niego występowanie choroby psychicznej w postaci schizofrenii paranoidalnej. Z akt wynika przy tym, że podlegający opiece obwiniony nie jest osobą anonimową w miejscu zamieszkania, także dla organów Policji. Przeprowadzenie o nim odpowiedniego wywiadu, czy też zasięgnięcie na potrzeby niniejszego postępowania informacji u dzielnicowego – w sytuacji, gdy obwiniony nie odbierał wezwań na Policję – pozwoliłoby z pewnością na ustalenie powyższych okoliczności. Zgodzić się więc należy z wnioskami, jakie

formułuje Rzecznik Praw Obywatelskich, że uzyskanie informacji, iż niepełnosprawność obwinionego wynika z faktu, iż cierpi on na chorobę psychiczną, w sposób wręcz jednoznaczny prowadziło do powzięcia wątpliwości co do jego poczytalności w dacie zarzucanego mu wykroczenia. W tej zaś sytuacji, procedowanie w trybie przewidzianym w art. 93 § 2 i § 4 k.p.s.w. było niedopuszczalne, co prowadzi do konkluzji, że zaskarżone orzeczenie ostać się nie może i podlega uchyleniu.

Z uwagi z kolei na upływ ponad 2 lat od popełnienia zarzucanego czynu należało postępowanie wobec obwinionego umorzyć z uwagi na przedawnienie karalności tego wykroczenia (art. 5 § 1 pkt 4 k.p.s.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w.).

kc